

# IMPLICAȚIILE ARTEI CALIGRAFICE PROPRIE ARTIȘTILOR PLASTICI AUTOHTONI ÎN CREAREA DE PRODUSE PUBLICITARE ȘI TIPOGRAFICE

Nicoleta VASILIEV<sup>1\*</sup>, Daniela IFTODI<sup>1</sup>

<sup>1</sup>Universitatea Tehnică a Moldovei, Facultatea Textile și Poligrafie, Departamentul Design și Tehnologii în Textile și Poligrafie, grupa DTP-191, Chișinău, Republica Moldova

\*Autorul corespondent: Vasiliev, Nicoleta, [nicoleta.vasiliev@ntp.utm.md](mailto:nicoleta.vasiliev@ntp.utm.md)

**Rezumat.** Acest articol prezintă o caracterizare clară a lucrărilor de artă a unor mari maeștri caligrafi din Republica Moldova. În acest context a fost implicată metoda analizei vizuale și descriptive pentru a identifica abordările estetice originale și noi strategii de comunicare vizuală proprii produselor tipografice, care atrag cu prisosință atenția consumatorului. Exemplele abordate, sunt niște opere de artă atât în concordanță cu produsul final, cât și individual. Ele propun publicului larg o interpretare mai deosebită a produselor publicitare și tipografice cotidiene.

**Cuvinte cheie:** caligrafie, maestru caligraf, lucrări artistice, expoziții, produse tipografice.

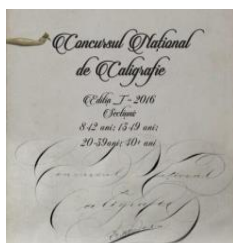
## Introducere

„Caligrafie” vine din limba greacă, de la cuvântul „kalligraphia”, unde „kalli” înseamnă frumos iar „gráphia” – scris [4]. Prin urmare, caligrafia reprezintă, scrisul frumos. Arta caligrafiei este una dintre cele mai vechi forme de exprimare a frumosului. Caligrafia este arta vizuală și deprinderea de a scrie frumos de mână prin poziționarea armonioasă a unor cuvinte care să demonstreze integritate, ritm și creativitate, dar și să aibă ceva din stilul original caligrafic redat. Prin intermediul ei pot fi create opere de artă prin aranjarea unor simboluri pe hârtie într-un mod deosebit cu ajutorul instrumentului de scris, penița, folosind anumite abilități și tehnici, care țin cont de un set de reguli geometrice și de compoziție [4].

Prezenta lucrare este axată pe identificarea artiștilor caligrafi de la noi din țară și analiza lucrărilor acestora în vederea identificării particularităților stilistice și a tipurilor de produse tipografice pentru care sunt caracteristice.

## Aspecte teoretice

Scrisul, una dintre cele mai vechi și importante metode de comunicare umană a cunoscut diferite forme și dezvoltări de-a lungul timpului. A fost utilizată, nu doar în scrieri obișnuite, dar și în produse poligrafice, ca de exemplu: copertile de carte, reviste, etichete (fig. 1b), ziare, cărți de vizite, ambalaje, invitații, postere (fig. 1a) ș.a.



a



b

**Figura 1. Implicații ale caligrafiei în realizarea estetică a produselor tipografice [5-6]**

În spațiul nostru basarabean, au perseverat mai mulți artiști care au reușit să-și manifeste iubirea față de cultură, neam, frumos prin creațiile lor. În acest sens menționăm următorii artiști: Ilie Bogdesco, Isaie Cârmu, Alexei Colîbneac, Roman Coțiuba, Alexandru Macovei, Grigore Bosenco, Valeriu Herța, Simion Zamșa, Simion Odainic, Valentin Bologaș, ș.a.

Remarcăm că în anul 2018 a fost înființată, în Chișinău, Asociația de caligrafie „Dacia”, aceasta este administrată de către artistul plastic Valeriu Herța membru al Uniunii Artiștilor Plastici din R. Moldova, președintele secției „Ex-libris” a Societății Bibliofililor din R. Moldova. Anual la Biblioteca Municipală „B. P. Hașdeu”, în colaborare cu Societatea Bibliofililor din Republica Moldova, este organizat concursul de caligrafie „Crinii latini” [3]. Astfel se promovează și se cultivă acest gen de artă în rândurile celor pasionați de caligrafie.

### Creațiile caligrafice ale artiștilor plastici

Maestrul Valeriu Herța apelează în lucrările sale la forme plastice ale fonturilor. De exemplu în lucrarea prezentată mai jos (fig. 2a), observăm că acesta abordează stilul gotic fractură, astfel redând prin forma fonturilor zvelte și arcuite măiestria denumirii patriei natale - Moldova. Compozițional este plasat centralizat, astfel căutând să placă ochiului. Iar în concordanță cu semnătura maestrului de o culoare accentuată, roșie, plasată în partea dreapta jos, lângă litera V, lucrarea și-i redă o nuanță aparte de sentiment, un sentiment de mândrie și de reînnoire a lumii, dar care ține de trecutul măreț a neamului. Culorile nu sunt întâmplătoare nici ele, negru și roșu fiind cele specifice stilului gotic, dar și simboluri ale pământului și sângelui cu conotații puternice derivate din trecutul istoric.

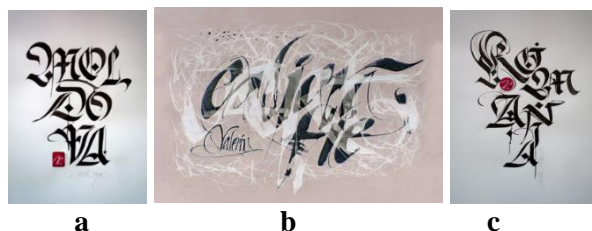


Figura 2. Lucrarea maestrului Valeriu Herța [7]

Ținem să menționăm că lucrările maestrului Valeriu Herța au fost materializate în expozițiile internaționale din: Rusia (1988); România (1991-2003); Franța (1996-1997); Belgia, Japonia, Croația (1997); SUA (1995); Spania, Portugalia, Canada (1998); Republica Dominicană, Panama (1999) [1].

De asemenea, a lucrat intensiv și cu succes în domeniul artei caracterelor scrise și Ilie Bogdesco. Unele cărți, pentru care a elaborat prezentarea grafică, presupun implicarea caracterelor caligrafice începând cu titlul și încheind cu datele din căsuța tehnică. Din analiza efectuată, constatăm că în opera „Punguța cu doi bani” de Ion Creangă (fig. 3a), artistul folosește fontul arhaic, jucăuș, plastic, arcuit și zvelt îmbinat cu culorile contrastante roșu și negru redau un echilibru vizual lucrării.

În cea de-a doua lucrare „Don Quijote de la Mancha” (fig. 3b), observăm o altă abordare a fonturilor. Unicitatea, eleganța și compoziția centralizată împreună cu elementul grafic exclusiv din partea de sus a paginii relevă originalitatea și complexitatea conținutului operei. Contrastul cromatic, de asemenea este prezent prin nuanțele de negru și roșu, care evidențiază numele personajului principal a operei date. De menționat că, reieșind din aspecte precum: grupul țintă de cititori, apartenența lingvistică, nivelul de promovare a lucrării (național, internațional) s-a recurs la utilizarea caracterelor specifice alfabetului chirilic (în lucrarea „Punguța cu doi bani”) și caractere specifice alfabetului latin apropiat ca stilistică de scrierea rustică (în lucrarea „Don Quijote de la Mancha”).



Figura 3. Coperțile de carte „Punguța cu doi bani” și „Don Quijote de la Mancha”, Ilie Bogdesco [2, 8]

După stabilirea sa cu traiul la Sankt Petersburg, artistul plastic Ilie Bogdesco a elaborat o garnitură de caractere scrise după alfabetul rusesc, finisată în anul 2001, garnitură care îi poartă numele și o garnitură de litere după alfabetul latin.

Artistul plastic Alexandru Macovei, a contribuit și el la dezvoltarea și răspândirea artei scrisului frumos, prin creațiile sale fenomenale și unice dedicate iubirii de patrie. Lucrările maestrului pot fi admirate în colecțiile din: Muzeul de Literatură, Chișinău; Muzeul de Artă, Chișinău; Muzeul de Artă, Tulcea, România; Muzeul de Artă, Bacău, România; Casa-muzeu „George Enescu”, Tescani, România; Muzeul de Artă Moghiliov, Belarus. Este de menționat faptul că a ilustrat mai mult de 50 de cărți pentru copii și adulți [9].

În majoritatea creațiilor sale (fig. 4), artistul apelează la stilul liber și independent al firii sale. Creațiile conțin un sentiment adânc de liberă exprimare, un mister dar și un compozițional, cromatic maestrului e neprevăzut. Plasticitatea fonturilor, poziționarea dinamică (verticală sau oblică) împreună cu portrete sau elementele grafice realizate, fac ca compoziția să se ridice la nivelul de artă. Anume combinarea elementelor grafice și a fonturilor fac ca spectatorul să vadă compoziția artistică din două unghiuri, îl ajută să găsească mai multe interpretări și viziuni asupra frumosului.


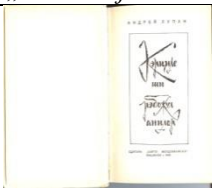



Figura 4. Lucrări EX-LIBRIS de Alexandru Macovei [9]




În cele ce urmează vom prezenta rezultatele analizei implicării artei caligrafice în realizarea compozițională, plastică, estetică și originală a edițiilor de carte pentru diferite grupe de vârstă de cititori.

Tabelul 1

**Implicațiile caligrafiei în soluționarea grafică a edițiilor de carte de către artiștii plastici din R. Moldova**

Nr.	Elementele structurale ale cărții	Elemente caligrafice	Artistul plastic
1	2	3	4
1	Copertă	 „La vatra jocului”	Dumitru Blajinu - scriere cu fonturi chirilice de mână jucăușe, cu elemente plastice și grafice evidențiind astfel conținutul lucrării.
2	Avantitulul	 „Cărțile și răbojul anilor”	Isaie Cârmu - scrierea cu caractere ce au o notă de arhaism românesc, cu o notă de accent pe majuscula K și pe literele p, л, ж.
3	Frontispiciul	 „Punguța cu doi bani”	Ilie Bogdesco - scriere cu caractere arhaice a titlului lucrării și scriere cu caractere rustice pentru numele autorului, editurii, locației și anului.

Continuarea tabelului 1

1	2	3	4
4	Pagina de titlu	 <p>„Elogiul nebuniei”</p>	Ilie Bogdesco - scriere cu caractere apropiate ca trăsături celor rustice, fără serife, cu prezența elementelor plastice la unele majuscule și elemente descendente (у, г, л).
5	Șmuțtitlul	 <p>„Punguța cu doi bani”</p>	Ilie Bogdesco - scriere cu caractere plastice, cu un accent proeminent pe literele к și у.
6	Pagini de interior	 <p>„Don Quijote de La Mancha”</p>	Ilie Bogdesco - scriere cu caractere apropiate scrierii de tip umanistic cursiv, cu prezența unor elemente plastice la majuscule și elemente descendente (к, у,) și ascendente (б)

### Concluzii

Lucrările caligrafice ale maeștrilor se bazează pe fonturile strămoșilor. Plasticitatea și libera exprimare a sentimentelor relevă abordările estetice a compozițiilor, astfel încât să atragă atenția consumatorului prin unicitatea lor. Analiza acestor lucrări a marilor artiști permite exprimarea unei noi viziuni asupra artei caligrafice. În aceeași măsură servește ca imbold și inspirație pentru creațiile designerilor contemporani. Abordarea actuală a caligrafiei în produsele poligrafice este binevenită și primită cu căldură de către consumatori, argument fiind faptul că tot mai mulți producători autohtoni apelează la acest gen de artă pentru a-și promova brandul.

### Referințe

1. VALERIU, H. *Valeriu Herța grafică*. Chișinău, 2019.
2. ГОРДИН, Р. БОГДЕСКО, И. *Книжная графика*. Кишинев: Лумина, 1977.
3. Concursul de caligrafie chișinău – oraș al cărților [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://chisinaurasulmeu.wordpress.com/category/aniversarea-chisinaului-575-ani/>
4. Totul despre caligrafie, arta scrisului frumos de mână [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://www.my-man.ro/resurse/ghid-despre-caligrafie/>
5. Pagina oficială de Facebook a 43'oz-Design Studio [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://www.facebook.com/Studio43oz/>
6. Pagina oficială web a ASOCIAȚIA LIBER LA EDUCAȚIE CULTURĂ ȘI SPORT R [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://www.educatie.org/scriusul-frumos-o-arta>
7. Pagina oficială de Facebook a maestrului Valeriu Herța [online] [accesat 22.02.2021]. Disponibil: <https://www.facebook.com/valeriu.herta.1/photos>
8. ТРЕТЬЯКОВОВ, В., БОГДЕСКО, И. *Дон Кихот. Создание образа. Ил. И. Т. Богдеско*. Санкт Петербург: Вита Нова, 2011.
9. LIDIA, K., VALERIU, H., *Creatori de ex-libris basarabeni: mic dictionar*. Chișinău: „Magna-Princeps”, 2011, pp.49-50.